(ד) * (יב) ומניח (השני כדי) * לאכול מיד. הגה ושני מיני דגים מיקרי שני מיני אוכלים ואסור לברור א' מחבירו אלא בידו כדי (יג) לאכלן מיד אע"פ שהחתיכות גדולות (יד) וכל אחת ניכרת בפני עצמה אבל כל שהוא מין א' אע"פ שבורר חתיכות גדולות מתוך קטנות (טו) לא מיקרי (ס) ברירה ואפילו היו שני מינים ובורר מבניהם ביחד הגדולות מתוך הקטנות או

באר היטב

אסור לברור הפסולת מ"א: (ד) ומניח. ר"ל דאותו שרוצה לאכול עתה חשוב כאוכל והשני חשובה כפסולת וא"כ צריך לברור זה שרוצה לאכול עתה דחשיב כאוכל ולהניח השני אבל איפכא לא דהוי פסולת מתוך אוכל וכ"כ הת"ה מ"א: (ה) ברירה. וט"ז חולק וכתב דיש להחמיר אפילו במין א' ולא יברור אפילו במין א' ואפילו גדולות מתוך קטנות רק מה שהוא רוצה לאכול עתה או שיקח סתם מן

משנה ברורה

הכמושים והמתולעים שלא יעשו זה רק סמוך לסעודה וגם יזהר שלא יברור הכמושים מן הטובים דזה הוי פסולת מן האוכל וכמש"כ בסק"ז. ובפמ"ג כתב דנהג להכין זה מע"ש דקשה ליזהר בעניני הברירה בזה והנה המחמיר ועושה כן תע"ב [א"ר] ומ"מ אין למחות ביד המקילין ומכינין בשבת דיכול לסמוך על הרמ"א הנ"ל בס"א בהג"ה אך שיזהר בכל מה שכתבנו: (יב) ומניח השני. ר"ל דאותו (ז) שרוצה לאכול עתה חשיב כאוכל והשני חשוב פסולת וא"כ צריך לברור זה שרוצה לאכול מיד דחשיב כאוכל ולהניח השני בקערה אבל איפכא לא דהוי פסולת מתוך אוכל דקיי"ל דאסור לברור אפי' כשרוצה לאכול המין השני לאלתר: (יג) לאכלן מיד. ר"ל שיברור אותו שרוצה לאכול מיד ולא יברור אותו שרוצה להניח לסעודה האחרת: (יד) וכל אחת וכו'. ר"ל דמ"מ שייך בזה ברירה כיון שאין מסודרות כל מין בפני עצמו אלא מעורבין ביחד: (טו) לא מקרי ברירה. אם לא (ח) שקצת מהם אינם טובים כ"כ כמו חתיכות האחרים כגון שנקדחו מכח הבישול איזה חתיכות דגים ורוצה לברור אותן שלא נקדחו או שאיזה חתיכות דגים הוי מדג חי ואיזה מדג מת ורוצה לברור אלו מאלו בכל זה אפילו במין אחד שייך ברירה וצריך לברור זה שרוצה לאכול עכשיו ודמי ממש לעלין מעופשין בס"א. והתפוחים חמוצים ומתוקים מסתפק הפמ"ג אי מקרי מין אחד אם לא ואם מחמת חמיצותו אין ראוי לאכול הוא בודאי דומה לפסולת ויש בזה משום איסור ברירה ואפי' נאכלים ע"י הדחק יש בזה איסור מדרבנן ודמי לעלין מעופשין הנ"ל בס"א. והנה הט"ז מחמיר אפילו במין אחד שלא יברור אלא אותו שרוצה לאכול עתה או שיקח סתם מן הבא בידו להניח לסעודה אחרת לא דרך ברירה אבל (ט) הרבה אחרונים חלקו עליו והסכימו עם הרמ"א בפסק כתה"ד. ודע (י) דבשר צלי ומבושל מקרי ב' מינים לענין זה וכ"ש בשר של מיני עופות מחולקין וע"כ צריכין ליזהר בסעודות גדולות שמונחים כמה מיני עופות יחד ובוררין להניח למוצאי שבת שיבררו אלו שרוצין לאכול עכשיו ולא להיפוך. כתבו האחרונים דה"ה בכל דבר כשהם שני מינים כגון כלים ובגדים שייך ברירה

באור הלכה

דאם בירר והניח לאחר זמן דדין זה עדיין לא מבר כי בס"ב לא איירי אלא באוכל ופסולת ולא בשני מיני אוכלין: * ומניח השני כדי וכו'. עיין במ"ב והנה לשון המחבר מועתק מהרמב"ם פ"ח מה"ש הלכה י"ג ושם בסמוך ומניח לאחרים או לעצמו והרב מוסיף תיבת השני כדי ושינה כונת המחבר והר"מ ז"ל להודיע לנו דאותו שאינו רוצה עתה הוא כפסולת וצריך לברור אותו שרוצה לאכול דוקא וכמש"כ התה"ד [פמ"ג] ואם דעת הרמב"ם הוא ג"כ כהרמ"א לא ברירא דיש גדולים שאינם סוברין כן עיין בספר מא"מ שהביא בשם הר"ר דוד ערהמה בפירושו להרמב"ם שכתב דבשני מיני אוכלים אע"פ שלא אכל מה שבירר אלא מה שהיה בורר בידו הניחו לבו ביום או למחרת ואכל המין הנשאר הרי דלא אסרינן זה אלא בבורר פסולת גמור מתוך אוכל משא"כ הכא דהוי ב' מיני אוכלים וכל שבורר כדי לאכול לאלתר הרי שכ"ל המח"מ וכ"כ ג"כ בספר מגלת ספר לדעת הרמב"ם אמנם למעשה אין לזוז מדברי התה"ד והרמ"א שמקורן הוא מדברי הרא"ש [ודברי התוספות בד"ה היו וכו' שכתבו שבורר אותו שאינו חפץ וכו' יש להסתפק אי כונתם בלאלתר או אפילו בלאחר זמן ופליגי אדעת הרמב"ם והסמ"ג ויתר הפוסקים דס"ל דפסולת מתוך אוכל לאלתר חייב] וגינע בענין איסור דאורייתא: * לאכול מיד. הנה בספר ישועות יעקב הקשה בעיקר מלאכת בורר אפילו בורר פסולת מתוך אוכל אמאי חייב הרי הוא מלאכה שאין צריך לגופה דהרי אינו צריך להפסולת כלל אלא שבוררו כדי לדחות הגוף מעליו והרי הוא כמוציא את המת לקוברו ותירץ דענין מלאכת בורר הוא שהפסולת אינו ראוי לאכילה וגם האוכל אין ראוי כ"כ לאכילה עם הפסולת שבתוכו בגלל כן הוא מפריד הפסולת מן האוכל וא"כ המלאכה אינה נקראת על ברירת הפסולת רק דמתקן האוכל שיהיה ראוי לאכילה וזהו מלאכה הצריכה לגוף האוכל דמשוי ליה אוכל גמור ולפ"ז דוקא פסולת מתוך אוכל דאין ראוי לאכילה כלל מתחלה ומשוי ליה אוכל ע"י הברירה בזאת אבל בשני מיני אוכלין כשמפריד האוכל השני מחמת שאינו רוצה לאכלו חשוב משאצ"ל כיון דאוכל זה שרוצה לאכול בשעת ראוי לאכילה אף אם לא נפרד האוכל השני ופרידתו הוא רק מחמת שבשעת אין נפשו חפצה בו הוי משאצ"ל שכ"ל וא"כ לפי דבריו יפה דברי הרמב"ם המחבר בשו"ע ס"א לשיטתו דמלאכה שאצ"ל חייב אבל לדידן דפסקינן דמלאכה שאצ"ל פטור לא יהיה חייב לפ"ז כבורר אותו שאין חפץ לאכול אפילו בכלי ורק אם בורר אותו שחפץ לאכול לאלתר ובכלי או בידו ולאחר זמן וקשה דלפי דבריו אמאי פסקו הרא"ש [ויתר הפוסקים] דס"ל דמשאצ"ל פטור את הדין דאותו שאינו חפץ לאכול מקרי פסולת וא"א לומר דלהקל בפתיק זה כמו שמוכח בדבריו שם וע"כ צ"ל דס"ל דגם בשני מיני אוכלים המעורבים מתיפה כל מין ע"י ברירת חבירו ממנו וע"כ מיקרי מלאכה הצריכה לגופה רק כ"ז לא שייך כ"א כשהמינין מעורבין יחד כל מין בחבירו ונתקן המין ע"י ברירת חבירו ממנו משא"כ כשמונחות בקערה מין אחד על מין שלמטה ממנו ומסלק להמין שלמעלה כדי להגיע למין שלמטה ממנו לא שייך בזה תיקון שיהא נקרא מלאכה שצריכה לגופה ויותר נראה דאפילו איסור דרבנן לא שייך בזה וגם אפילו למ"ד משאצ"ל חייב ג"כ יהיה מותר בזה וכדמשמע לשון הרמב"ם והשו"ע דקאמר היו לפניו וכו' מעורבים משמע אבל אינן מעורבים לא שייך שם בורר במה שמסלק מין אחד מחבירו ואפילו אם תרצה לחלוק ולומר דכמה שאינו מסודר כל מין בפ"ע הוא בכלל מעורבין ושייך בזה שם ברירה מ"מ נראה דאין להחמיר בזה רק כשמסלקו מלמעלה ודעתו בברירתו כדי להניחו לאחר זמן דאז אם הוא בכלל ברירה יכול לומר דמקרי מלאכה וגם מלאכה הצריכה לגופה כיון דבבררתו מכינו אלאח"כ לא שנא אם מכינו על יום זה או על יום אחר אבל אם אינו חושב אודותו כלל רק שרוצה להסירו כדי להגיע למין שלמטה ממנו זה לא הוי בכלל בורר כלל ודומיא דמה שפסק השו"ע לעיל בסימן שט"ז ס"ז לענין צידת נחש דאם מתעסק שלא ישכנו מותר והוא אפילו להרמב"ם דס"ל דמשאצ"ל חייב וכמו שכתבו המפרשים בטעם כיון שאינו רוצה בעצם הצידה רק כדי להפרידו מעליו לא הוי בכלל מלאכה דאורייתא. וה"נ בענינו שרוצה לסלקו רק כדי להגיע למין שלמטה ממנו ולענין פסולת מתוך אוכל שאני שמתיפה האוכל ע"י ברירתו משא"כ בזה שאינו מתיפה המין שלמטה ע"ז ורק משום שלא הבדילם שבורר כל מין מחבירו וזה לא שייך בזה וכמו שכתבנו ראיה מצידת נחש ואף דבזה יש כמה פוסקים דפליגי בזה אהרמב"ם וס"ל דעיקר הטעם הוא משום דמשאצ"ל פטור א"כ בענינו ג"כ נאמר כן דהיא עכ"פ מלאכה שאצ"ל כיון שאינו מתיפה המין שלמטה ע"ז ואינו רוצה ג"כ בברירת המין שלמעלה בעצם רק כדי לסלקו ולהגיע למין שלמטה ממנו ואף דבזה יש עכ"פ איסור מדרבנן ורק משום דבמקום הזיקא לא גזרו התירו מ"מ נראה דבענינו אין להחמיר בזה דכתה"ד

שער הציון

יח (ז) מ"א: (ח) מ"א וא"ר: (ט) תו"ש ובית מאיר ותמד מגב וא"ר: (י) ח"א: